

Tantárgyi program

**Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)
román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára**

IX. osztály

Bukarest, 2021

Bevezetés

A Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára a magyar nyelv új szemléletű tanítását/tanulását kívánja megvalósítani abban az esetben, mikor a tanuló román tannyelvű iskolában mint *anyanyelvet* tanulja ezt a tantárgyat, heti 3 órában. A tanterv az (anya)nyelvi nevelést a kommunikációs kompetencia területének egységes fejlesztési feladatrendszerében képzei el.

A magyar nyelv és kultúra tanításának másik célja jelen tanterv alapján a nyelvi revitalizáció: a tanítási folyamat során olyan fiatalok képzése, akik képesek magyar nyelven kommunikálni, hatékonyan boldogulni a nyelvi viselkedés sztereóin. Ennek megfelelően a funkcionális nyelv szemléletet és a kommunikáció-központú nyelvtanítás elveit érvényesíti. A funkcionális szemléletmód abban is kifejeződik, hogy a magyar nyelvi nevelés elsődleges feladata a kommunikációs képességek fejlesztése.

A kommunikáció-központú nyelvtanítás a produktív (beszéd, írás) és a receptív készségek (hallás utáni megértés, olvasás) egységes fejlesztésére épít. Ennek feltétele, hogy a nyelvet a kommunikáció eszközeinek tekintsük, szituációknak megfelelően használjuk, autentikus kommunikációs helyzeteket teremtsünk a tanítási órákon, amelyekben a párbeszéd menete előre kiszámíthatatlan.

A magyar nyelv és kultúra tanításában érvényesülnie kell a kontrasztív szemléletnek (reflektálva a diák román nyelvi tudására). Mindezt a tanterv úgy érvényesíti, hogy a kommunikációs képességek fejlesztése során a tanulókat változatos szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekhez, irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezéséhez szoktatjuk fokozatosan.

Ennek értelmében jelen tervezet alapelvei a következők:

- a magyar nyelvhasználat képességének fejlesztése konkrét kommunikációs helyzetekben;
- a nyelv funkcionális alkalmazásának érvényesítése;
- a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség megfelelő arányú fejlesztése;
- az életkori sajátosságoknak megfelelő tartalmak választása.

A tanterv alkalmazására és a tanulók értékelésére vonatkozó ajánlások:

A tanuló nyelvismeret-szintjének meghatározása a bemeneti követelmények alapján történik, ennek alapján szervezhetőek meg a csoportok/osztályok. Amennyiben ez nem lehetséges, az osztályok/csoportokon belül a differenciált oktatás módszereit kell alkalmazni. Egy csoportba/osztályba különböző korú, de hasonló/azonos nyelvismeret szintű diákok sorolhatók. A szinteket nem szükséges feltétlenül tanévhez vagy korosztályhoz kötni. Az egyéni tervezés során (kalendarisztikus tervek, tanulási egységek tervezése, folyamatos és szummatív értékelési kérdések és feladatok összeállítása) a pedagógusoknak a tanterv előírásait kell figyelembe venniük mind a fejlesztendő kompetenciákra, mind pedig a tartalmakra vonatkozóan. A fejlesztendő kompetenciákat, tartalmakat, azok sorrendjét a tanár szabadon választhatja meg, de folyamatosan követnie kell, hogy a szint végéig minden részletes követelményt kielégítő szinten elérjen. A fejlesztendő kompetenciák és a tartalmak összehangolását a tanár valósítja meg az egyéni tervezés során. A tanulók túlterhelésének elkerülése és a tanítási óra minél hatékonyabb kihasználása érdekében a tanárok vegyék figyelembe a következőket:

-a tanítás-tanulás során alkalmazzanak a kommunikációs módszerek mellett interaktív és más tanulóközpontú módszereket;

-a házi feladatot úgy válasszák meg, hogy az elvégzésére fordított idő ne haladja meg az órai feladatvégzés idejét (az órán konkrétan feladatok elvégzésére fordított időt kell figyelembe venni);

-az értékelés/felmérés eszközeit a tantervi tartalmak szigorú betartásával kell megtervezni.

Az általános és specifikus kompetenciák, a tanulási tevékenységek és tartalmak összhangban vannak a Közös Európai Referenciakeret 2018-ban megjelent kiegészítésével, a Companion Volume szintleírásaival. A tanterv három nyelvismereti szintet különböztet meg: kezdő (A1, A2) szintet, középhaladó (B1, B2) szintet, mikor nyelvismerete hiányos még – ebben a két esetben általában nyelvi revitalizációs technikákat működtetünk. A haladó szint (C1, C2) az anyanyelvi szintnek feleltethető meg, itt sokkal inkább az irodalmi szövegek, a szövegértelmezés, a kulturális-történelmi látásmód, az önkifejezés stb. megvalósítása a cél.

Az első két szinten fokozottan figyelni kell a kommunikatív kompetencia komponenseire és ezek fejlesztésére. Az általános kompetenciák specifikus kompetenciákra bomlanak. Kezdő és középhaladó szinten a specifikus kompetenciák és a tanulási tevékenységek esetében még jelzettek a kommunikatív kompetencia komponensei, hogy ez által is könnyebb legyen a tartalmak átláthatóbb szegmentálása, de haladó szinten ezek jelölése már nem történik meg.

A kommunikatív kompetencia összetevői a következők:

- *A nyelvi kompetencia:* képesség, amely ahhoz szükséges, hogy az elhangzottak szó szerinti jelentése érthető legyen. Ez magában foglalja a lexikai elemek, a nyelvtani szabályok, a szókincs, a kiejtés, a helyesírás ismeretét.

- *A szociolingvisztikai kompetencia:* a beszélő a magyar nyelvi kultúra társalgási szokásainak megfelelően használja a nyelvet. Jelenti a szókincs, a társalgási és udvariassági formák és a beszédstílus helyes megválasztásának képességét egy adott szituációban, illetve a régió nyelvhasználati szokásait is.

- *A stratégiai kompetencia:* a kommunikációban keletkező zavarok elhárításának képessége, ún. „töltelékszavak”, a kommunikációt segítő kifejezések, hogy a kommunikációs zavarokat kezelni és elhárítani lehessen, pl. egy szó körülírása, egy szinonima használata, valamint idetartozik a mimika és a gesztusok használata is.

- *A diskurzuskompetencia* a mondatnál nagyobb szövegegységek összefüggéseinek értelmezése; bekezdések, olvasmányok, cikkek, regények befogadása és alkotása idegen nyelven.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés;

2. Alapkompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei;

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek, amelyek az alapkompetenciák részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulhatnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez;

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak az adott specifikus kompetencia fejlődéséhez;

5. Módszertani útmutató.

Általános kompetenciák

1. A szóbeli közlés megértése
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
3. A szövegolvasás - szövegértés képességének fejlesztése
4. Írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák

Kezdő szint

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése

1.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése

- a magyar hangok és ezek jelentés-megkülönböztető szerepének felismerése, pl. lexikai elemek és szókincs szintjén *öt – őt, kerek – kérek – kerék* szavak jelentésének megkülönböztetése; nyelvtani szabályok szintjén: pl. a múlt idő jelezésében vs. tárgyeset: *írott – író, vet – vett*.
- a magyar hangok, szavak, szerkezetek felismerése.

1.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése

- a tegeződő vagy magázódó formák felismerése;
- a köszönési formák felismerése pl. napszakoknak és beszédhelyzeteknek illően.

1.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok annak jelzésére, ha nem ért valamit vagy segítséget kérne, pl. egy szót körülír, szinonimát használ;
- a mimika és a gesztusrendszer dekódása.

1.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése

- gyakorlatok rövid beszédek, dialógusok megértésére és részvétel olyan beszédhelyzetekben, amelyekben dialógusokat és rövid beszédeket hall;
- a szó- és mondatárak felismerése.

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése

2.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése

- a magyar hangok, szavak, szerkezetek érthető ejtése;
- a jelentés-megkülönböztető funkciójú hangok megfelelő szövegkörnyezetben való használata: pl. *öt almát vesz, őt keresem*;
- gyakorlatok a tárgyeset használatára, ejtésben érzékeltetésére pl. (*széket lát*).

2.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok a tegeződés, magázódás, a köszönési formulák (*Viszontlátásra! – Viszonthallásra!*) beszédhelyzetnek és beszédpartnernek megfelelően használatára
- bemutatkozás és más személyek, környezet minimális bemutatása;
- a diák régiójának megfelelő nyelvjárási elemek (pl. *burgonya, krumpli, pityóka*) használata.

2.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok annak elérésére, hogy el tudja mondani, ha nem ért valamit vagy segítséget kér a megértéshez, pl. egy szót körülír;
- a mimika és a gesztusrendszer érthető használata.

2.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése

- rövid beszédek (leírás, narráció), dialógusok alkotása, aktív részvétel hasonló beszédhelyzetekben;
- a szó- és mondatárak érthető használata.

3. A szövegolvasás - szövegértés képességének fejlesztése

3.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése

- a magyar betűk és ezek jelentés-megkülönböztető szerepének felismerése, pl. lexikai elemek és szókincs szintjén *hal* – *hall* szavak jelentésének megkülönböztetése; nyelvtani szabályok szintjén: pl. a múlt idő jelezésében vs. tárgyaset: *írott* – *írót*, *vet* – *vett*;
- a magyar betűk, szavak, szerkezetek felismerése.

3.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok annak megértésére, hogy tegeződő vagy magázódó formában írtak egy szöveget;
- a köszönési formák felismerése pl. napszakoknak és beszédhelyzeteknek illően;
- a saját régiójára jellemző tájnyelvi elemeket megértése (pl. *bab*, *paszuly*, *fuszulyka*).

3.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése

- szövegértési gyakorlatok, pl. a szöveggörnyezetből, globális megértésre hagyatkozva igyekeznek megérteni egy szöveget, vagy segítséget használ a megértéshez, pl. szótárt használ, vagy rákérdez valamire a tanártól.

3.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése

- rövidebb szövegek lényegének megértése, ok-okozati összefüggések;
- kronológiai sorrend felállítása az események során.

4. Írásbeli kifejezőképesség fejlesztése

4.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése

- a magyar betűk, szavak, szerkezetek megfelelő írása;
- a jelentés-megkülönböztető funkciójú betűk megfelelő szöveggörnyezetben való használata: pl. *öt almát vesz, öt keresem*.
- írásban jelöli a helyhatározóragok közül a bentlevőséget kifejező ragok esetén a statikus és dinamikus formát, azaz érti a *szobába* és a *szobában* közti jelentéskülönbséget vagy a társ-eszközhatározó toldalékolásából adódó hasonulást (*szájjal* vs. *szájjal*).

4.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok a megszólítások, a tegeződés, magázódás, a köszönési, bemutatkozó, lezáró, elköszönő formulák magyar írásgyakorlat szerinti használatára írott szövegben;
- bemutatkozás és más személyek, környezet minimális bemutatása az írott nyelv szabályait betartva.

4.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése

- gyakorlatok kommunikációs nehézségek kiküszöbölésére, pl. ha nem tud valamit kifejezni, azt körülírja, szinonimát használ, vagy úgy alakítja a szöveget, hogy ha ki is marad az a szó, szerkezet, akkor is érthető legyen a szövege.

4.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése

- rövid beszédek (leírások, narráció) vagy dialógusok alkotása írásban;
- forráshasználat a megfelelő szövegalkotáshoz (szótárak, internet használata).

5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák

5.1. A nyelvi kompetencia pragmatikai funkciójának fejlesztése és működtetése

- pl. tegeződés-magázódás/önöződés; köszönés, köszöntés, bemutatás, bemutatkozás; megszólítás; tájékozódás; igénykifejezés, igényfelmérés;

5.2. Kulturális értékek megismerése és népszerűsítése

- pl. vallásos, nemzeti ünnepeink, szokások (húsvéti locsolkodás, karácsonyi kántálás, szüreti bál) megismerése, megélése;

<ul style="list-style-type: none"> - történelmi események, népköltészeti alkotások megismerése; - kulturális intézmények megismerése.
<p>5.3. Attitűdök fejlesztése (érdeklődés, nyitottság, előítélet mentesség)</p> <ul style="list-style-type: none"> - a magyar nyelv és kultúra értékeinek befogadása, összevetése a helyi kultúrákkal; - identitásörzés, a kétnyelvűség és kétkultúráság előnyeinek tudatos megélése; - a származásnyelv és -kultúra mint a gyökerek és identitás összefonódásának megértése.

Tartalmak

Tartalmi egységek	Tartalmak
MAGYAR NYELV HANGJAI/ BETŰI	<p>A magyar ábécé.</p> <p>Feladattípus: Egészítse ki a szavakat hallás után a hiányzó betűvel (a, á, e, é, i, í, o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű)!</p> <p>...szt...l sz...ny...g m...g...s ...gy p...szk...s sz...b... sz...k v...l...g...s l...ny</p>
SZÓKINCS	<p>Tárgyi környezet, család, állatvilág, növényvilág, ételek, italok, munka stb.</p> <p>Feladattípus: Melyik ez a szó?</p> <p>ÉKP AÓTU IICSK AABKL AÓJT AGYN AÁLMP KÉSZ AASGM</p>
GRAMMATIKAI SZABÁLYOK – MONDATTÁ FÜZÉS	<ul style="list-style-type: none"> - irányhármasság, tárgyeset, birtokviszony; - igeragozás kijelentő és feltételes mód megfelelő igeidővel, határozott és határozatlan ragozás; - összetett mondatok egyszerűbb esetei; - igekötős igék, segédigék. <p>Feladattípus: Egészítse ki a szavakat a megfelelő raggal!</p> <p>-ban, -ben: szekrény....., szoba....., ház....., autó....., ágy....., fürdő....., kád... -ból, -ből: fotel....., ruha....., alma....., mérnök....., orvos....., gyerek....., -ba, -be: ház....., szoba....., kamra....., előszoba....., autó....., hotel....., ágy....</p>
TÁRSALGÁS, BESZÉLT SZÖVEG LÉTREHOZÁSA	<p>Leíró, bemutató, dialogikus szövegek: bemutatkozás, beszélgetés megkezdése, igenlés, érdeklődés, igénykifejezés.</p> <p>Feladattípus: Válaszolj!</p> <p>Milyen az asztal? Ki vagy te? Mi a neved? Hogy hívnak? Milyen a telefon? Igaz vagy hamis? A posta jól beszél magyarul. A taxi a ház felett áll. A mérnök számol. A parkoló bent van. A szék az asztal mellett van.</p>

<p>OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE</p>	<p>Tájékoztató feliratok, reklám, katalógus, hirdetés, étlap, számla Magánlevél, üzenet Feladattípus: Kösd össze! A fiú tussol a nappaliban. A gyerek eszik a hálóban. A nő alszik a fürdőben. A lány tanul a konyhában. A férfi olvas a parkban. Az ember pihen a gyerekszobában.</p>
<p>ÍRÁS, ÍROTT SZÖVEG ALKOTÁSA</p>	<p>Rövid, egyszerű szövegek: üdvözlét, üzenet, űrlap, bejelentkezők, magánlevél, meghívó, köszönőlevél, ímél; leíró, elbeszélő, dialógikus szövegek. Feladattípus: Mutasd be a kedvenc állatodat 3-4 mondatban!</p>
<p>KULTURÁLIS ISMERETEK</p>	<p>- nemzeti és vallási ünnepek, történelmi események, kulturális intézmények, - hagyományok, szokások, folklórszövegek (pl. locsolkodás, kántálás, szüreti bál) - híres személyiségek, eredményeik (pl. történelem, irodalom, feltalálók) - audio-vizuális sajtó, média Feladattípus: Készíts képriportot arról, hogy mit csináltok ti húsvétkor és mit a román/német/csángó/székely/roma szomszédaitok (Mit esztek? Mibe öltöztök? Hova mentek stb.)</p>
<p>KULTURÁLIS ATTITÜDÖK: ÉRDEKLŐDÉS, NYITOTTSÁG, ELŐÍTÉLET MENTESSÉG</p>	<p>identitásörzés, a kétnyelvűség/többynnyelvűség és kétkultúráság/többszefonódás előnye származásnyelv és -kultúra mint a gyökerek és identitás összefonódása Feladattípus: Farsangkor gyakran készítünk fánkot. Mutasd be a receptjét! Most mondd el azt is, hogyan készül felétek a pápánás!</p>

Ajánlott szövegek:

Nem irodalmi szövegek, a nyelvi szinthez adaptált irodalmi szövegek

József Attila: *Tiszta szívvel* (birtokviszony)

Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem* (múlt idő, összetett mondatok, család)

Örkény István: *Ki látta?* (leíró szöveg, múlt idő)

Örkény István: *Választék* (vásárlás, eladó-vevő dialógus, igekötős igék)

Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra* (első négy szakasz: évszakok, jelen idő)

Dalok

Omega: *Gyöngyhajú lány* (múlt idő, birtokviszony, leírás)

Imádok élni! – A *Csinibaba* c. filmből (főnévi és melléknévi igenév)

Valaki kell nekem is – A *Csinibaba* c. filmből (birtokviszony, segédigék használata)

Piramis: *Ajándék* (évszakok, múlt idő)

Feladat- és szöveggyűjtemények

<https://fakultativ.integratio.ro>

www.magyarora.com

Balogh Andrea – Magyarai Sára 2010. *Nyelvi szintfelmérő tesztgyűjtemény* (Culegere de teste de competență lingvistică în limba maghiară). Ed. AEGIS, Timisoara.

Bibliográfia

- Gál Noémi 2010. *A nyelvi revitalizáció. Elméletek, módszerek, lehetőségek.* AESZ, Kolozsvár.
- Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához.* Maribor.
- Giay Béla – Nádor Orsolya 1998. *A magyar mint idegen nyelv. Hungarológia.* Budapest.
- Hegy Endre 1991. Hogyan tanítsuk idegen nyelvként a magyart? In: Giay Béla – Ruzsinyák Márta (szerk.): *Magyar nyelv külföldieknek.* Budapest.
- Magyari Sára 2020. *Egy nyelvi revitalizációs program szükségességéről.* In: Acta Universitatis Christianae Partiensis. Studia culturale 2020/2.
- Magyari Sára 2020. *Nyelvi revitalizáció a fakultatív oktatás tükrében.* In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (szerk.): Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség. Selye János Egyetem Tanárképző Kara Komárom. 99–104.
- Magyari Sára 2019. *Hogyan tanítsam?* Szórvány Alapítvány. Temesvár.
- Magyari Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek.* Szórvány Alapítvány. Temesvár.
- Magyari Sára 2017. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások.* Partium Kiadó, Nagyvárad.
- Nádor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk.* KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Németh Dorottya 2006. *Kooperatív tanulási formák a magyar mint idegen nyelvi órákon.* In: THL2, 2006. 113–119.
- Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

Középfaladó szint

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése

1.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - információk kiemelése a szóbeli közlésből; - a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések megértése, - a szóbeli közlés jelentésének megértése.
1.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a kommunikációs célhoz igazodó mondatok megértésére; - az élőbeszéd helyes és helytelen mondatstruktúráinak érzékelése.
1.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - a mondatnál kisebb nyelvi egységek, szó szerkezetek, szösszetételek érzékelése, a szerkesztett szavak felismerése; - a mimika és a gesztusrendszer megfelelő használata.
1.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - a konkrét kommunikációs helyzetek aktív befogadása.

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése

2.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a megfelelő nyelvhelyesség kialakítására, a tanult nyelvtani szerkezetek változatos használatára, saját gondolatainak kifejezésére.
2.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - a folyamatos és nagyon jól érthető beszéd, szövegtagolás, az önálló beszéd folyamat, gördülékeny beszédsebesség, jó kiejtés gyakorlása.
2.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a gazdag, változatos szókinész, pontos, a kommunikációs helyzetnek megfelelő, szóhasználat, jól felismerhető kommunikatív hatékonyság kialakítására.
2.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - a gondolattartalmak szöveggé szervezése változatos kommunikációs helyzetben, saját gondolatainak megfogalmazása, árnyalt stílus gyakorlása.

3. A szövegolvasás képességének fejlesztése

3.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - helyes, kifejező olvasás gyakorlása; - egyszerű szövegek értelmezése; - a nyelvi struktúrák helyes használatának gyakorlása.
3.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - a szöveg tartalmi és szerkezeti összetevőinek felismerése és következtetések levonása.
3.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - a különböző műfajú szövegek (mese, szólás, közmondás, találós kérdés, monda, népdal) jellemző jegyeinek felfedezése.
3.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - más, hasonló műfajú szövegek olvasása, az irodalmi szövegek iránti érdeklődés.

4. Írásbeli kifejezőképesség (fogalmazás) fejlesztése

4.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a helyesírási ismeretek alkalmazása szavak, mondatok írásakor; - a szavak, a nyelvtani struktúrák helyes használata írásban.
4.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - rövidebb-hosszabb terjedelmű szövegek alkotása (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél stb.)
4.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - rövid üzenet írása egyszerű kommunikációs helyzetekben; - hivatalos formanyomtatványok kitöltése.
4.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - az írás használata mindennapi élethelyzetekben (sms, közösségi oldalak stb.)

5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák

5.1. A nyelvi kompetencia pragmatikai funkcióinak fejlesztése és működtetése - a nyelvi és kulturális identitás tudatos őrzése; - a magyar nyelv kommunikációs értékének ismerete.
5.2. Kulturális értékek megismerése és népszerűsítése - a helyi és nemzeti kulturális értékek ismerete és ápolása; - más nemzetiségek kultúrájának megismerése
5.3. Attitűdök fejlesztése (érdeklődés, nyitottság, előítélet mentesség) - a helyi tájszavak helyes írása és használata, ezek irodalmi megfelelőjének ismerete; - a helyi ünnepek, események, jeles napok és a kapcsolódó szokások gyakorlása, megélése.

Tartalmak

Tartalmi egységek	Tartalmak
SZÓBELI KOMMUNIKÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none">A kommunikációs helyzet tényezőinek felismerése (kontextus, szerepek, közlői szándék stb.)Jellegzetes mondatdallamok használatatéma azonosítása, előzetes tudás aktiválása; a lexikális regiszter; kulcsszavak, fő gondolat azonosítása, lényegmegragadás; témataartása kommunikációs helyzetnek megfelelő, helyes mondatok alkotása, a mondatok szöveggé formálása (pl. Karinthy Ferenc: Nosztalgia)
SZÖVEGÉRTÉS ÉS ÉRTELMEZÉS	<ul style="list-style-type: none">Közlésformák: párbeszéd, elbeszélő, leíró Irodalmi formák és kódok <ul style="list-style-type: none">Epikus művek olvasása: narrátor, cselekmény, szereplők/ szereplőcsoportok; egyszerű tér- és idővonatkozások az epikus szövegekben; a beszélő és szerző viszonya az epikus szövegekben; az elbeszélői nézőpont: külső és belső nézőpont; elbeszélői és szereplői nézőpontok az epikus szövegekben (Karinthy Frigyes: Ideges úr elalszik)Lírai művek olvasása: líra, líraiság; az érzelmek közvetett és közvetlen kifejezése; a lírai szöveg hangulata; vershangzás: ritmus, rím, rímfajták, alliteráció (pl. Weöres Sándor versek).

	<ul style="list-style-type: none"> • A képszerűség és szemléletesség eszközei: vizuális és auditív kép; szóképek és alakzatok: hasonlat, megszemélyesítés, metafora; felsorolás, ismétlés, ellentét, retorikai kérdés • Hangnemek: tárgyilagos és személyes, humoros (Heltai Jenő: Séta az állatkertben) • a szöveg nyelvi jellemzői - a szójelentés megértése: rokon- és ellentétes értelmű szavak szövegkörnyezetben - hangutánzó és hangulatfestő szavak – összevetés más ismert nyelvekkel, pl. románnal - a mondatok szórendje és (ezzel összefüggő) jelentése <p>Nem irodalmi szövegek interpretációja (pl. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf)</p>
SZÖVEGALKOTÁS	<p>Szövegtípusok, szövegalkotási stratégiák, szerkesztési eljárások, alapfogalmak</p> <p>Szövegtípusok és szövegalkotási technikák</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az írás folyamatközpontú modellje és szakaszainak betartása: • szervezés (a témához tartozó fontosabb gondolatok elrendezése nem lineáris vázlatban, pl. gondolattérkép, fogalmi térkép); • a lineáris és globális kohézió elemeinek betartása <p>Helyesírás</p> <ul style="list-style-type: none"> • mondatfajták és írásjelek • a kiejtéssel megegyezően írt gyakoribb szavak biztos helyesírása • az egybeírás és különírás egyszerűbb típusai: pl. igekötős igék, színnevekkel, névnevekkel vagy gyakori melléknévvel (pl. <i>kis, nagy, házi</i> stb.) módosított főnevek, ikerszók stb.) • funkcionális, nem irodalmi szövegek alkotása: üdvözet, magánjellegetű levél, boríték címezése, hirdetés stb. (pl. Romhányi József műfajparódiái)
NYELVI TARTALMAK	<p>A szövegek nyelvi megformálásának szövegtani, morfoszintaktikai, lexikális, szemantikai és fonetikai szintje</p> <p>A nyelvi fogalomrendszer tapasztalatokra épülő alapozása a mondat szerkezet, elemsorrend, hangsúly, mondatdallam körében szórend, hangsúly, hanglejtés</p> <p>szókészlet</p> <p>mondat struktúrája, az ige ragozása és vonzatai, igekötők helyes használata (pl. http://magyarora.com/magyar/grammar.html#use)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mondatrészek alaki-funkcionális helyes használata • szóbeli és írásbeli társas érintkezés formulái: udvariassági repertoár; a kommunikációs helyzetnek megfelelő regiszterek • kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító mondatok és a kommunikációs helyzet • az állítás és tagadás kifejezésének komplexebb nyelvi lehetőségei (Nem még megyek iskolába!)

KULTURÁLIS ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> • versenyeken, találkozók, anyanyelvi táborokban való részvétel, folyamatos kommunikáció a tömbmagyarságban élőkkel • néprajzi gyűjtések és folklórkincsek ismerete, rendszeres tanulása • saját néprajzi gyűjtések
--------------------	---

Ajánlott szövegek:

Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák* (Heltai Jenő: Séta az állatkertben), Debreceni Nyári Egyetem.

Karinthy Ferenc. *Karcolatok* (Nosztalgia) – e-könyv

Karinthy Frigyes 1975. *Heuréka. Karcolatok, humoreszkek*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest (pl. Görbe tükör)

Karinthy Frigyes 1978. *Az egész város beszél*. Karcolatok, 1–4. Szépirodalmi Kiadó, Budapest

Karinthy Frigyes 1996. *Viccelnek velem'* (Ideges úr elalszik) – Ferenczy Könyvkiadó, Budapest.

Romhányi József 1983. *Szamárfül*. Móra Könyvkiadó.

Weöres Sándor 1934. *Hideg van*. Versek – Kultúra Könyvnyomdai Műintézet, Pécs.

Weöres Sándor 1935. *A kő és az ember*. Versek – Nyugat, Budapest.

Weöres Sándor 1946. *A szerelem ábécéje*. Versek – Új Idők Irodalmi Intézet R. T., Budapest.

A magyar filmről... elfogultan. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf

Bibliográfia

Gábor Felícia 2012. *Csángó vagyok*. Pannónia-Print Kiadó.

Gábor Felícia 2019. *Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó.

Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs.

Oláh-Gál Elvira 2015. *A moldvai magyarokról*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

Szita Szilvia – Görbe Tamás 2009. *Gyakorló magyar nyelvtan*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Baka András tréfás beszédei 2003. Kriterion Kiadó.

Segédanyagok, hangfelvételek, szövegek, munkalapok

<http://magyarora.com/magyar/index.html>

Kérem a következőt! (Dr. Bubó): <https://www.youtube.com/watch?v=OFjuEnt3kVg>

Macskafogó (1986) – magyar-német-kanadai animációs film:

<https://www.youtube.com/watch?v=6WJxaSfAFXy>

Haladó szint

Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A szóbeli közlés megértése

1.1. A szóbeli közlés globális jelentésének a szövegben kifejezett gondolatok rendjének és összefüggésének felismerése, még akkor is, ha azok nem világos felépítésűek, illetve ha a kapcsolódások csak közvetettek és nem egyértelműen jelzettek

- pl. a figyelmes hallgatás gyakorlása, gyakorlatok a kommunikációs szándék megállapítására, a fontosabb gondolatok és érvek megfigyelése, kulcsszavak, tételmondatok keresése.

1.2. a nyelvi és nem nyelvi elemek kapcsolatának, a hangzó szöveg és a közlés célja közötti összefüggés felismerése a szóbeli szövegben

- pl. a kommunikáció nem nyelvi elemeinek értelmezését szolgáló gyakorlatok; felkészülés szóbeli közlésre a nem nyelvi jelzések gyakorlásával;

1.3. Szóbeli megnyilatkozás megadott témájú, magánéleti, kisközösségi beszédhelyzetekben, a beszélőtárs véleményének, érvelésének követése és értékelése, a sajátos nyelvváltozatok és a köznyelv közötti eltérések érzékelése

- pl. gyakorlatok a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználatra; gyakorlatok a normatív és nem normatív elemek azonosítására szóbeli közlésben (pl. román kölcsönszavak, argó elemek);

1.4. Az élőben hallott, akár a médián keresztül sugárzott beszéd megértése, amennyiben van ideje a kiejtésekhez hozzászokni

- pl. meggyőző, érvelő szövegek hallgatása különböző csatornákon pl. reklám, nyilvános viták, ajánlás, alkalmi beszédek stb.; felolvasott és spontán szöveg hallgatása, összehasonlító feladatok.

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése

2.1. Az adott téma kifejtése szóbeli előadásban, gondolatok, vélemény pontos megfogalmazása, a beszélőtárs érveire való reagálás

- pl. a gondolatok elrendezése; szóbeli szövegalkotás gyakorlása saját nézőpont, vélemény kifejtésére; dramatikus gyakorlatok.

2.2. A jelentéstani és a mondattani kategóriák helyes alkalmazása különböző, változatos beszédhelyzetekben

- pl. rokon- és ellentétes értelmű, hasonló jelentésű, többjelentésű szavak használata különböző kommunikációs helyzetben; az ismétlés elkerülését szolgáló gyakorlatok, hibajavítás; egyszerű mondat átalakítása összetett mondattá, gyakorlatok a mondatfajták változatos szövegbeli használatára, az előre- és visszautalások, rámutatások alkalmazása, a szöveg összefüggését biztosító kapcsolóelemek tudatos használata; az egyeztetés tudatosítását szolgáló gyakorlatok;

2.3. Szóbeli kommunikáció különböző beszédhelyzetekben, a sajátos kifejezések és a hétköznapi nyelvi fordulatok ismerete. Folyékony beszéd és önkorrekción, az árnyaltabb jelentések pontos alkalmazása.

- pl. rövid bemutató/kiselőadás tartása szabadon választott témában jegyzet/ppt alapján a hallgatósággal való kapcsolattartásra figyelve.

3. A szövegolvasás, szövegértés képességének fejlesztése

3.1. Különböző típusú szövegek kifejező felolvasása, megfelelő tempójú, értő, néma olvasás, a részek és a szövegegész jelentésének a megragadása

- pl. a szöveg gondolatai közötti összefüggések azonosítását célzó gyakorlatok, az olvasottakra való reflektálást segítő gyakorlatok (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása);

3.2 Az irodalmi és nem irodalmi szövegek közti különbségek felismerése és tudatosítása, az irodalmi formák és stílusok felismerése

- pl. gyakorlatok az epikus és lírai alkotások műfaji jegyeinek felismerésére, a lírai és epikai szövegek értelmezésére, gyakorlatok a retorikai alakzatok; a szóképek és a hasonlat szerepének felfedezésére; a tér- és időszerkezet, a szereplők megfigyelésére; a valóságos és fiktív elemek megkülönböztetésére;

3.3. Szövegértelmezés adott szempontok szerint, önálló véleményt megfogalmazása az adott szöveggel kapcsolatban

- pl. gyakorlatok mondatok, mondatöbbségek, bekezdések közötti kapcsolatok megragadására, a szövegrészek, illetve a szövegegész jelentése közötti kapcsolatteremtésre;

3.4. Különböző szövegtípusok/szövegműfajok értő olvasása (pl. leírások, szakmai cikkek és irodalmi alkotások)

- pl. gyakorlatok a nem irodalmi szövegek feldolgozására: lényegkiemelés, ok-okozati összefüggések, lényeges elemek és jellemző részletek, alapgondolat és mellékgondolatok elkülönítése.

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése

4.1. Különböző szövegtípusok/szövegműfajok alkotása (pl. levél, esszé, kérvény, beszámoló, cikk, plakát, meghívó)

- pl. gyakorlatok a kommunikációs helyzethez igazodó szövegek alkotására; gyakorlatok a saját és mások szövegének megadott szempontok szerinti értékelésére;

4.2. A szöveg a szerkezeti egységeinek alkalmazása (bevezetés, tárgyalás, befejezés)

- pl. tagolási és szerkesztési gyakorlatok: témátartás, a részek összefüggése, a bevezetés és a befejezés összekapcsolása; időrend, az események sorrendje az elbeszélő fogalmazásban (előzmény–esemény–következmény vagy ok–okozat–befejező gondolat), térbeli elrendezés a leírásban (egész–rész–egész, távoli–közeli–távol), külső–belső tulajdonságok rendje a jellemzésben, tétel–bizonyítás/cáfolat az érvelő/értekező fogalmazásban;

4.3. A nyelvi-nyelvtani és stilisztikai ismeretek funkcionális használata

- pl. gyakorlatok különböző stílusrétegek alkalmazására; stílusgyakorlatok: a stílus adekvátsága (világosság, tömörség, szabatosság) és szépsége (szemléletesség, élénkség, választékosság, hangulatosság); összekevert mondatsor helyes sorrendbe állítása; a szöveg átszerkesztése, bővítés, tömörítés;

4.4. Tudatos helyesírás

- pl. gyakorlatok a helyesírási szabályzat használatára; helyesírási gyakorlatok (kiegészítések, átalakítások, helyettesítések, produktív és játékos gyakorlatok); az írásjelek (a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a gondolatjel, az idézőjel, a kötőjel, a pontosvessző) használatának gyakorlása.

5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák

5.1. A magyar nyelv kommunikációs értékének ismerete

- pl. diáklap szerkesztése, versenyeken való részvétel, csoporttársakkal való anyanyelvi kommunikációs gyakorlatok, a magyar nyelv kommunikációs értékeinek összevetése a többségi

nyelvváltozattal, rendszeres kommunikáció a tömbmagyarságban élőkkel (levelezés, tábor, kirándulás, partnerkapcsolat, verseny);

5.3. A különböző értékosztályok (vitális, anyagi, megismerési, morális, esztétikai stb.) és értékviszonyok érzékelésének képessége (az életben és a művészetben);

- a kulturális identitást megalapozó szövegek és a nemzeti múlt legfontosabb személyiségeinek és eseményeinek megismerése pl. közös filmnézés a történelmi eseményekről és személyiségekről (Szent István, Mátyás király, Mohács, Madéfalvi veszedelem, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos, 1848-as, 1956-os forradalom, magyar feltalálók és művészek pl. Szentgyörgyi Albert, Selye János, Liszt Ferenc, Bartók Béla stb.)

Tartalmak

Tartalmi egységek	Tartalmak
SZÓBELI KOMMUNIKÁCIÓ	<p>A kommunikációs helyzet tényezőinek felismerése (kontextus, szerepek, közlői szándék stb.) téma azonosítása, előzetes tudás aktiválása; a lexikális regiszter; kulcsszavak, fő gondolat azonosítása, lényegmegragadás; témataratás A kommunikációs helyzetnek megfelelő, helyes mondatok alkotása, a mondatok szöveggé formálása; A közlendő logikai-szemantikai elrendezése. A szóbeli szöveg jelentése, lényeges elemek, járulékos jelentéselemek az érvelés elemei: tézis, hipotézis, indoklás, példa/bizonyítás, az ellenvetések kezelése. A vita szabályai és menete. A közlendő formális elrendezése. A szavak megválasztása. A mondatok megszerkesztése. A nyelvi és nem nyelvi elemek (gesztus, mimika) egyidejű elrendezése és működése, a saját nyelvi változatok (nyelvjárás, köznyelv, diáknyelv) beszédbeli szerepe. A mondatfajták funkcionális és kifejező értéke, szövegbe szerkesztésük. A párbeszéd (dialógus) és a magánbeszéd (monológ) szövege. A tájékoztató szöveg: az elbeszélés (élménybeszámoló). Az ízlés és a vélemény kifejezése.</p> <p>Feladattípus: irodalmi törvényszék, felfedezni egy irodalmi mű szereplőinek intencióit, érvelni cselekedeteik mellett és ellenük.</p>
SZÖVEG-ÉRTÉS ÉS ÉRTELMEZÉS	<p>Közlésformák: monológ, dialógus; Elbeszélő szövegek: az elbeszélés ideje az esemény történéséhez viszonyítva nézőpontok, szöveg és címzettje A leíró szöveg rendezőelve: mozaikszerűség; Érvelő szövegek: a tétel és az érvek kapcsolata; bizonyítás és cáfolat; az érvelés módszerei; Szóképek: metafora, allegória, hasonlat. Retorikai alakzatok: az ismétlés változatai (gondolatritmus, felsorolás, halmozás, fokozás), párhuzam, ellentét; Verstani alapfogalmak: ritmus- és rímfajták; Epika: történetmondás, elbeszélő, elbeszélői nézőpont, szereplők rendszere; epikai műfajok: mese, monda, elbeszélő költemény, ballada, elbeszélés, novella, anekdota, regény. Líra, líraiság, lírai műfajok: dal, népdal, leíró költemény, életkép, himnusz.</p>

	<p>Feladattípus: monológ irodalmi szereplő nevében. Fogalmazás: egy epikus mű cselekményének képzelt előzményei vagy folytatása.</p>
SZÖVEG- ALKOTÁS	<p>Szövegtípusok: <i>A gyakorlati célú írás.</i> Vázlat. Magánlevél. Üdvözlét. Üzenet. b) A tájékoztató jellegű szöveg. Didaktikai utasító szövegek. Meghívó. Az olvasmányjegyzet. Hirdetés. Kérvény. c) <i>Szabad fogalmazás</i> Élmények, események bemutatása. Élménybeszámoló. Személyes álláspont kifejezése írásban. d) Az elbeszélés. A leírás. A jellemzés. e) <i>Fogalmazás irodalmi vagy más természetű szövegről.</i> Az írás folyamatközpontú modellje és szakaszai: szövegalotás adott/választott téma alapján generálás: egyénileg, párban, csoportban célképzés/funkció: az írói szándék és a címzett (egyén, csoport, nyilvánosság) figyelembevétele; nézőpont, állásfoglalás, meggyőzés, cáfolás; átdolgozás/szövegváltozatok Rendezőelvek a meggyöző szövegekben: ellentét, párhuzam, fokozás; okokozati összefüggés Helyesírás: Az írásjelek: a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel, az idézőjel. A gondolatjel, párbeszédjel. A kiejtés szerinti írás elve és gyakorlata. A szóelemző írásmód elve és gyakorlata. A szófajok helyesírása. A hagyományos írásmód és az egyszerűsítő írásmód</p> <p>Feladattípus A párbeszéd átalakítása elbeszélő fogalmazássá. Olvasmánynapló. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése írásban irányító kérdések alapján. Ismeretterjesztő szöveg kivonata. Az értekező fogalmazás szerkesztése.</p>
KULTURÁLIS ÉRTÉKEK	<p>Versenyezen, találkozón, helyi népszokásokon, anyanyelvi táborokban való részvétel, folyamatos kommunikáció a magyar nyelvterületen élőkkel, néprajzi gyűjtések és folklórkincsek ismerete, rendszeres tanulása, saját néprajzi gyűjtések</p> <p>Feladattípus Riport készítése a helyi hagyomány ismerőivel. Bemutató a magyar kultúra híres személyeiről, épületekről, festőkről, írókról, zenészekről, tudósokról.</p>

Ajánlott szövegek

- Elbeszélések, novellák, humoreszkek, prózai kisepikai művek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból: Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Örkény István, Sánta Ferenc, Lázár Ervin, Tóth Krisztina alkotásai;

- Elbeszélő költemény: pl. Arany János: *Toldi*;

- Regény: pl. Fekete István, Gárdonyi Géza, Szabó Magda, Mikszáth Kálmán, Tamási Áron regényei;

- Népballadák: tragikus és vígballada. Műballadák: pl. Arany János balladáiból;

- Napló, levél: pl. Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részletek).

A javasolt szövegek, szerzők listája nem előíró jellegű. A tantervben megjelölt kompetenciákhoz igazodva a kötelező tartalmaknak megfelelően a tankönyvszerző és a tanár más szövegeket is választhat.

Bibliográfia

Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs.

Gábor Felicia 2019. *Csángó élet.* Magyar Napló Kiadó.

Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához.* Maribor.

Fűzfa, B. (2016). *Élményközpontú irodalomtanítás a harmadik évezredben.* In Bodrogi, F. M., Czimer, Gy., Fűzfa, B., Szakály, Sz. (szerk.). *Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivitás, kultúrakezelés a digitális korban.* Szombathely, Savaria University Press, 9–43

Bencze Lóránt (1996). *Mikor, miért, kinek, hogyan. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban* Budapest, Corvinus Kiadó.

Cserhalmi Zs. (2001). *Amit az irodalomtanításról tudni kellene...* Budapest: Korona Kiadó.

Magyari Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek.* Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Nárdor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk.* KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

<http://magyarora.com/magyar/index.html>

Módszertani javaslatok:

A tanterv *kezdő* (A1, A2) szintje azt célozza, hogy a diák a tanév végére elérje a középfokú nyelvismeret alsó szintjét, azaz a B1-es szintet. A tanítási módszerek kiválasztásakor figyelembe kell venni a diákok életkori sajátosságait: ezen a szinten a kommunikáció-központú nyelvoktatás dominál. A nyelvi kompetencia-fejlesztés célja nem az, hogy a diák fogalmi szinten sajátítsa el a nyelvi kategóriákat, terminusokat, de egy-egy grammatikai kifejezés elsajátítása elengedhetetlen, és hozzátartozik az alapszókincshez (pl. *ige* vagy *múlt idő*).

A javaslat az, hogy egy-egy témánál először a szókincset alapozzák meg és mélyítsék el: azaz fordítsák le és tanulják meg a szavakat. Ezt kövesse egy rövid, közérthető grammatikai magyarázat ahhoz a témához, amelyet az adott lecke feldolgoz. Harmadik lépésként foglalkozzanak szövegekkel. Itt fontos a különböző szövegértési feladatok (kérdések, hamis mondatok stb.) alkalmazása is, majd negyedik lépésként oldjanak minél változatosabb gyakorlatokat, feladatokat. Mindehhez bevonható a nyelvoktatásban használt audio-lingvális módszer és a fordítómódszer is, továbbá, hogy minél gyakrabban éljenek az IKT-eszközök használatával.

Érdeemes alkalmazni a fokozatos célnyelven való beszédet már a legelső órától kezdve, azaz kerüljék a román nyelvű kommunikációt, amennyire csak lehet. Továbbá az aktív tanulási módszer alkalmazása is segíti a nyelvtanulást, amely azt jelenti, hogy a tanórákon egyre kevesebbet beszéljen, kommunikáljon a tanár, és egyre többet szólaljanak meg a nyelvtanulók. A tanári magyarázat, beszéd kevesebb időt vegyen igénybe, mint a diákok beszélgetése, gyakorlatoztatása. A cél, hogy a diák minél aktívabban vegyen részt az órán, a tanár inkább irányítson, keretet biztosítson a megfelelő kommunikációnak.

A tanterv sikeres használatához a tanár használja bátran a bibliográfiában feltüntetett kézikönyveket, szaklapokat, honlapokat is.

Az anyanyelvi nevelés alapelvei *középhaladó szintnek* a játékoság, élményközpontúság, beszédkésztetés. Ajánlott a tanulói kiselőadás és a projekt módszer alkalmazása, a tanár és a diák közös munkáján alapuló pedagógiai módszerek, az e-learning tapasztalatainak beépítése a jelenléti/online oktatásba. Ezen a szinten különösen fontos a tanulásszervezés módszertani megújulása a differenciált oktatás, azaz az egyéni különbségek figyelembevétele. A pedagógus feladata a tanulók nyelvismeret szintjének megfelelő, a tanulók közötti egyéni eltéréseket illető, ezekhez legjobban alkalmazkodó feladatok megválasztása.

A *haladó szint* (C1, C2) az anyanyelvi szint elérését célozza. A verbális percepció szintje eljut a különböző szóbeli és írásbeli üzenetek globális megértéséhez. Ez a feltétele annak, hogy a tanuló képes legyen a különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek meghallgatására, megértésére, az információk összegyűjtésére és feldolgozására, ugyanakkor képes ő maga is a helyzetnek megfelelő módon kommunikálni a különféle kommunikációs helyzetekben, saját szóbeli és írásbeli véleményét meggyőzően megfogalmazni és kifejezni. A gyakorlatban ez a következő készségek és képességek elsajátítását jelenti: beszédkészség, szóbeli és írásbeli szövegek megértése és alkotása, kapcsolatfelvétel, kapcsolattartási képességek, figyelem a beszélgetőtársra, a gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető közlése, a szókincs aktív használata, saját vélemények, érvek meggyőző módon történő megfogalmazása, mások írásban vagy szóban kifejtett nézőpontjainak teljes mértékű figyelembevétele, az üzenet érzelmi tartalmának megértése, kritikai képességek.

A tanterv 8–10 szöveg elmélyülő olvasását javasolja haladó szinten, amelyek között szerepelnie kell a klasszikus magyar irodalom jelentős alkotásainak, teljes szövegeknek vagy szövegrészleteknek. A tanórára kiválasztott szövegek, illetve részletek ne haladják meg az 1–2 lapot, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasásra és tanórai megbeszélésre javasolja.

A szövegértést nagymértékben elősegítik a kooperatív tanulási formák és a tanítás-tanulás kognitív stratégiái. Kiemelt figyelmet érdemes szentelni a reciprok, INSERT módszernek, brainstormingnak, fűrt-ábrának, jóslás-technikának. Ezek a módszerek a tanulók kiscsoportos tevékenységén alapulnak, és nagymértékben hozzájárulnak a tanulók intellektuális képességeinek, valamint a szociális és együttműködési képességeinek kialakulásához és fejlődéséhez. A kooperatív tanulási formák konstruktív tanulási elméletre épülnek, alkalmazásuk folyamán az ismeretek elsajátítása nem befogadó, hanem alkotó módon történik.